

Рецензії

Олександр Гадзинський

БОНАВЕНТУРА

До нас прийшов Бонавентура

Олександр Гадзинський. Бонавентура. Вірші. Переклади. Ніжин: ФОП Лук'яненко В.В. ТПК «Орхідея», 2022, 136с.

Насамкінець осені в Ніжині відбулася непересічна подія: вийшла у світ друга збірка відомого поліського поета і літературознавця Олександра Євгеновича Гадзинського «Бонавентура». Ім'я Олександра Гадзинського добре відоме шанувальникам красного письменства Чернігівщини – у недалекому минулому викладач кафедри української літератури Гоголівського університету, поет, літературознавець, перекладач, багаторічний керівник літературної студії університету (2005 – 2016). Це під його мудрим керівництвом торували свої поетичні стежки до ниви української літератури знані нині поетки Анна Малігон, Тетяна Винник, Олена Марченко, Тетяна-Марія Литвинюк, поет Ярослав Гадзинський, а ще сотні вихованців, які ставши за учительські столи, прищеплюють любов до рідного українського слова наймолодшому поколінню.

Бережне ставлення до слова поетичного – головна ознака художнього стилю творів Олександра Гадзинського. Усе своє свідоме життя, працюючи на літературній ниві, він не поспішає виносити на суд читача свої художні твори. Вимогливий до себе і до своїх віршів, поет знову і знову працює над їх вдосконаленням. Ось чому вихід у світ кожної нової його збірки для нас, його шанувальників, стає справжнім святом.

Перша його збірка «Зустріч випускників» вийшла у світ у 2019 році і отримала схвальні відгуки як у читачів, так і у літературних критиків. Ось що написав про нього письменник Анатолій Шкуліпа: *«Він – тонкої струни душа. Вразливий і спостережливий. Уміє влучно порівняти й осмислити. Та й розказати про все гарно вміє і переконливо...»*. Чим же порадував нас поет у своїй другій збірці?

Насамперед, вдалим і оригінальним вибором свого ліричного героя. У анотації до збірки поет пише: *«Головний герой цієї збірки – людина непрезентабельна, хоча і ходить у капелюсі. Його досвід видається дискусійним, його локації випадкові. Він не має постійного місця роботи на прив'язаний до певних людей чи філософських доктрин. Але, вражений колись блискавкою, вже не придатний до звичайного способу життя. Бонавентура – мандрівник і мрійник, авантюрист і поет, що блукає у пошуку віршів і готовий добувати їх хоч із-під землі»*. Як на мене, то цей образ у багато чому автобіографічний... Знаючи Олександра Гадзинського вже понад тридцять років, беру на себе сміливість стверджувати – допитливий розум, госте слівце,

тонка іронія і гумор, непересічний погляд на події життя – то від автора..., а все інше від лукавого.

Книга готувалася до свого видання ще на початку року. Підписана до друку – 1 лютого 2022 року, а тому вона ще не має кривавого відтиску війни... Її герой суто мирна людина, яка мандрує світом, осягаючи його часову мінливість... Книга має присвяту: *Невтихомирні сиві юнаки,/ Тому і кидаємось в бій ми,/ Щоб із полону вирвати роки,/ Щоб творчість розкривала нам обійми!* За структурою вона складається із п'яти розділів і прикінцевого вірша. Загальний обсяг книги – 135 сторінок.

Перший розділ збірки має назву «Дочекайся коня». До нього увійшло 18 поезій. Це роздуми головного героя збірки про сутність нашого буття, про творчість і час, про майбуття, яке ми будуємо сьогодні, про вірші...

*вірші не пишуться а злітають із вуст як метелики
вірші не пишуться а спадають з небес
вірші не пишуться а виринають з душі
вірші не пишуться а вибухають у серці
вірші не пишуться а вмирають
вірші не пишуться а народжуються (збережено авторську пунктуацію)*

Особисто мені найбільше припав до душі другий вірш цього циклу «Я ходжу в брилі». Чому? Уява малює сільського інтелігента, який усі «вибрики» долі сприймає з доброю іронією: *Хтось під сонцем голомозий,*

*Хтось - без мозку взагалі,
Хтось без шапки на морозі...
Але я ходжу в брилі!*

*Де б не був я, товариство,
на селі чи в Сомалі.
Навіть як заїду в Бристоль, -
я постійно у брилі!*

Традиційна народнопісенна система віршування зробила поезію зримою, легкою для сприйняття та запам'ятовування. Вже після третього прочитання я знав її напам'ять..., а образ простодушного та іронічного сільського вчителя супроводжував мене майже до кінця читання всього розділу.

Другий розділ збірки має назву «Вірші з коментарями». До нього увійшло 13 поезій. Оригінальність розділу в тому, що кожна з поезій має авторський коментар. Коментарі, зроблені автором, несподівані, з поправкою на час..., але надзвичайно правдиві. Найбільше мене вразила остання поезія розділу «Василь Чумак розмовляє з матір'ю після з'їзду партії більшовиків»:

*Вернувся із Києва на світанку
сумний і втомлений, чоботи в глині...
- Сховайте, мамо, цю вишиванку
аж на самісіньке дно скрині.*

Далі болючий синівський монолог, каяття і розчарування більшовицьким ладом..., а ще віра в те, що Україна відродиться. Як мораль звучать останні рядки вірша: *Ми навчилися виживати у колгоспах, в'язницях, пустинях... Але ходимо у вишиванках, що задовго лежали в скринях.*

Нині цей вірш набув особливої актуальності... Носити вишиванки стало модним. Це – невід'ємний елемент національної самоідентифікації, невід'ємна ознака українського патріотизму... А що автор? Онук репресованого з Поділля у своєму коментарі до вірша написав: *«А в нашій скрині вишиті рушники й ікони лежали під книгами. Скриня у Голоскові була заповнена книжками, що пережили війни, обшуки, забуття. Як добре, що ці причаєні речі мене дочекалися».* Немає слів..., щемно.

Третій розділ збірки має назву «Шкільний Декамерон». До нього увійшло 10 поезій. Це щемливий екскурс у радянські часи..., точніше у часи радянської школи. Коли сексу й справді не було..., принаймі в школі. Була інша мораль... Чому щемливий? Бо ми були молоді і юні і на спір дійсно могли сягнути із другого поверху школи в снігову кучугуру. Секс нам заміняла ЛЮБОВ... За всім іншим не жалкуємо. Як на мене, оригінальність цього розділу полягає в тому, що сім із десяти віршів написані прозою. Вірші у прозі..., жанр не новий, існує вже кілька століть, але органічно вплітається в авторське світобачення та світосприймання.

Четвертий розділ збірки має назву «Відкритий фінал». Він вмістив у себе 15 поезій різного жанру і форми вираження авторської думки: від наївного реалізму, романтизму до крутого постмодернізму. Від «Квітневого струму» до «Епілогу». Вибагливий гурман поетичного слова знайде для себе все... від пошуку істин і до нових проблем. Автор не нав'язує, автор акцентує...

*Через травми, зневіру, безгрішшя хай триває дорога!
Що потрібно людині найбільше? Хоч одна перемога!*

І, зрештою, розділ п'ятий - «Тунель для контрабанди». Інтригує вже сама назва, що то за контрабанда? Котрабанда поетична... Це коли ти перенесиш на царину української літератури твори з інших літератур. Тобто, робиш переклади. До цього циклу Олександр Гадзинський вмістив 19 поезій. Дуже добре що в збірці вміщено вірш мовою оригіналу, а поряд переклад на українську мову. Отож, читач має змогу ознайомитися з перекладами автора з англійської (Роберт Бернз, Емілі Дікінсон), болгарської (Андрій Германов, Георгі Борисов), білоруської (Францішек Богушевич, Максим Богданович, Віктор Жибуль), киргизької (Аликул Осмонов), польської (Марія Конопницька,

Тадеуш Ружевич, Божена Баба-Дига), російської (Борис Пастернак, Андрій Вознесенський, Борис Рижий, Леонід Кисельов) мов , а також з оригінальною поезією «Бесіда старого зі своїм тілом» (з давньоруської) гетьмана України Івана Мазепи. Кожен читач зможе визначитись, що йому більше до вподоби.

Отож, збірка вмістила в себе 75 поезій, 75 сюжетів, 75 доль ... - саме стільки змогло вмістити і осягнути серце поета..., але книгу завершує ще один, прикінцевий вірш - «Війна 2022 року». Він поза аналізом, бо це вірш-звертання, звертання до кожного з нас і кожен з читачів сам має дати відповідь:

*Раптовий крик сирени
різнув по душах.
Життя, і так шалене,
україн порушив.*

*Ти вчора був сапером
і грався з ризком.
Сьогодні – Para bellum
між очі бризнув.*

*Спитай себе відверто,
якщо й недужий:
за Україну вмерти
готовий, друже?*

*Війна питає хмуро,
чого ми варті.
Війна, Бонавентуро,
І не до жартів...*

Згоден, друже мій, не до жартів... А тому цілком серйозно хочу привітати тебе з виходом цієї непересічної поетичної збірки і побажати їй короткого шляху до серця читача. *З вірою у нашу Перемогу Олександр Забарний, письменник.*